

Béládi Miklós halálára

A gyászjelentésen Illyés-idézet: „S valahányszor meglep, mindannyiszor ismét / küzdeni, tenni, teremteni kerget / az elmúlás: nincs vég! / Az vagy, a munkád! S az sose veszendő, / az soha meg nem hal!” Halhatatlanságunkat csak munkánkkal alapozhatjuk meg — tudta ezt jól Béládi Miklós, s Illyés monográfusához méltón vetette bele magát az elvégezni valók tömegebe.

A tudományág élvonalbeli képviselője, mértékadó alakja volt. Hosszan sorolhatnánk annak a bonyolult és szerteágazó munkának az eredményeit, melyet Béládi Miklós az MTA Irodalomtudományi Intézetében, a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaságban, a Literatura és a Hungarológiai Értesítő szerkesztőségében végzett. Alkotó energiáit nagymértékben lekötötte a magyar irodalom történetét tárgyaló kézikönyvek szerkesztői munkája, a szép számú összefoglaló és portréfejezet írása. A Kortársaink című sorozat szerkesztőjeként olyan kiadványok körül bábáskodott, melyek figyelmet keltő kísérletek voltak a jelenkori irodalom irodalomtörténeti számbavételére. Tudományos érdeklődésének és elkötelezettségének fő irányait már Érintkezési pontok című vaskos tanulmánykötete világosan jelezte. Kassákról és Pilinszkyről, Illyésről és Sarkadiról, Németh Lászlóról és Sántáról szóló írásai a nyitottságról, a többféle út elfogadásáról, a torzító kizárólagosság elutasításáról vallottak. A népi írókról írt nagy szeretettel, de — Kassák- és Illyés-tanulmányaiban például — a magyar avantgarde mibenlétéről is sokat mondott.

A nyitottság az új szándékok, törekvések megértését tette lehetővé. Béládi mindig lépést tudott tartani az irodalom legújabb fejleményeivel. Helyzetkép című, a mai magyar szépprózázt fölterképező tanulmányában pontosan jellemezte irodalmunk strukturális átalakulását. A kulcskérdést abban látta, hogy a mai magyar irodalomnak „sikerül-e megőriznie folytonosságát vagy fel kell készülnie arra, hogy amit hagyományos, nemzeti jellegzetességében, közérdekű feladatvállalásában kifejeződő fővonalának tekintettünk, annak továbbélése kérdésessé válik...” A gyökértelen, a tradíciót egészében elvető újítástól félt Béládi. De nemcsak hagyományörzés és modernség egyensúlyára figyelt, magyarság és európaiság követelménye éppoly fontos volt számára. A „szellemi országalapítók” közül ezért is becsülte olyan nagyra Németh Lászlót, aki határozottan képviselte „azt az eszmét, hogy a kultúra és az irodalom a leghitelesebben magyar és legfrissebben európai, illetve egyetemes legyen”. Figyelemmel kísérte Béládi a határon kívüli magyar irodalmakat is. A magyar irodalom története 1945—1975 IV. kötetében Kisebbségi irodalom — nemzetiségi irodalom címmel írt fontos tanulmányt, s ő szerkesztette a nyugat-európai és tengerentúli magyar költők antológiáját, a Vándoréneket.

Béládi Miklós tudta, az a legjobb módszer, ha minél több módszer van. A doktrinér elvontság, az öncélú-teoretizálás távol állt tőle. Az irodalmi mű nem illusztráció volt a számára a maga műveltségének fitogtatásához, mondandóját a veretes értekező próza legjobb hagyományaihoz ragaszkodva adta elő. Hitt az irodalom nélkülözhetetlenségében, az irodalommal való foglalkozás mindenfajta örömét és vesződését, vigaszát és gondját ismerte. Korán szólította el közülünk a sors, munkából ragadta el. Váratlan halálával századunk magyar irodalmának, mai irodalmunknak egyik legértőbb tudósa távozott körünkbelől.

Ötvenöt évet élt.

OLASZ SÁNDOR